

Єфімов Микола Миколайович,
доцент кафедри криміналістики, судової медицини та
психіатрії Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук
Карпенко Андрій Віталійович,
слухач магістратури
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ОСОБА ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТВОРЕННЯ, УТРИМАННЯ МІСЦЬ РОЗПУСТИ ТА ЗВІДНИЦТВА

Особа злочинця є найбільш активною складовою всієї системи елементів у криміналістичній характеристиці злочинів. За своєю сутністю, це та особа, яка здійснює діяльність із вчинення злочину, «створює» всі обставини події злочину та перебуває в безпосередньому взаємозв'язку з іншими елементами криміналістичної характеристики. Тому вивчення особи злочинця є однією з важливих дій працівників правоохоронних органів, що в подальшому забезпечує усунення причин та умов вчинення злочинів, рецидивів тощо. Відомості про особу злочинця, як елемента криміналістичної характеристики злочину, складають ті дані, які можуть допомогти для визначення ефективного шляху розшуку та викриття підозрюваного й інших завдань, пов'язаних із розслідуванням [1, с. 239].

Ці відомості дозволяють виділити ті дані, що потрібні саме для організації найбільш ефективного розшуку особи, що вчинила злочин, а в подальшому – її викриття. Особа злочинця – це широке поняття, що включає в себе сутність особи, комплекс ознак, що його характеризують, його моральний та духовний світ у взаємодії із соціальними та індивідуальними життєвими умовами, які тісно чи іншою мірою вплинули на вчинення злочину [2, с. 25].

Специфічні риси, що характеризують особу злочинця, знаходять своє виявлення передусім у його поведінці, яка передуює вчиненню злочину. Ці риси зазвичай полягають у ставленні до праці, навчання, своїх обов'язків, суспільства, колективу, інших осіб, виявляється при поведінці в сім'ї, побуті тощо [4, с. 12].

Дослідження у криміналістичній характеристиці питань, пов'язаних із вивченням особи злочинця, по кримінальних провадженнях, розпочатих за ст. 302 КК України, має безпосереднє значення для розробки основ методики розслідування даного виду злочинів.

Сукупність відомостей про типові ознаки суб'єкта злочину є одним з основних і обов'язкових елементів криміналістичної характеристики злочину. Ці відомості дозволяють скласти найбільш імовірний портрет «особи злочинця», що дозволяє слідчому вчасно висунути слідчі версії, звузати коло пошуку підозрюваних, спрогнозувати тактику поведінки ймовірного злочинця, вирішити низку інших завдань досудового розслідування.

Так, 9.07.2015 року, приблизно в 10-00 годин, гр. Б., маючи умисел на звідництво для розпусти, з метою наживи, під'їхав на своєму автомобілі на вул. Новікова, де забрав двох незнайомих йому чоловіків та перевіз їх на вул. Жовтневу. Під час перевезення раніше незнайомих йому чоловіків, останні звернулись до гр. Б. з проханням знайти їм дівчат для задоволення сексуальних потреб, на що останній відповів згодою та домовився про зустріч. Після цього він зателефонував за номером мобільного телефону, яким користується гр. П., та запропонував їй надати незнайомим чоловікам сексуальні послуги за грошову винагороду. На дану пропозицію остання відповіла згодою та повідомила, що її послуги сексуального характеру коштують 350 гривень за годину. Після цього, близько 13 години 30 хвилин, гр. Б. на своєму автомобілі «Шкода Октавія» привіз гр. П. за адресою, яку вказали вищезазначені чоловіки, де за послуги отримав грошову винагороду у розмірі 70 гривень [5].

Певний криміналістичний інтерес у практичному аспекті становить аналіз інформації про особу злочинця з урахуванням вікових показників та показників статі злочинців. Вони значною мірою визначають фізичний стан і можливості особи, коло її потреб та інтересів, життєвих установок, орієнтацій, прагнень і бажань, реакцію на різноманітні конфліктні ситуації, мотивацію злочинної поведінки тощо [3, с. 160].

Створення та утримання місць розпусти вчиняють чоловіки у віці від 25 до 35 років, які мають базову вищу або вищу освіту, неодружені, мають постійне місце роботи. Під час учинення злочину правопорушники майже ніколи не знаходились у стані сп'яніння, були раніше засудженими.

Звідництво вчиняють здебільшого жінки у віці 35–45 років, які мають базову вищу освіту, заміжні, мають постійне місце роботи.

Організатор (лідер) злочинного угруповання в досліджуваній категорії кримінальних правопорушень спрямовує діяльність за такими напрямками: 1) пошук, оренда або купівля приміщення для розпусти; 2) добір осіб, які будуть надавати інтимні послуги; 3) підбір допоміжного персоналу (сутенерів, контролерів, охоронців, адміністраторів, водіїв, медиків); 3) створення умов для отримання максимальних злочинних прибутків; 4) прикриття злочинної діяльності групи із використанням корумпованих зв'язків в органах влади й управління, правоохоронних органах [6, с. 67].

Мотивом створення або утримання місць розпусти або звідництва є прагнення до участі в організованій розпусті або користь. Корислива мета не є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони даного виду злочинів.

Знання максимально можливого, деталізованого переліку мотивів і цілей вчинення й приховування злочинів має важливе значення у встановленні обставин злочину. Заперечення, наприклад, злочинцем користі при створенні чи утриманні кубла розпусти або звідництві не виключає визнання ним у цілому самого факту вчинення зазначених дій, а тому можливості притягнення його до кримінальної відповідальності за ст. 302 КК України та отримання доказів у кримінальному провадженні.

Підводячи підсумок, зазначимо, що зміст криміналістичної характеристики особи злочинця полягає у розгляді людини як певної системи, властивості та ознаки якої знаходять відображення в навколишньому середовищі та використовуються під час розслідування суспільно небезпечного діяння. На підставі вищевикладеного вважаємо, що дані про особу, що вчинила кримінальне правопорушення, складаються з таких властивостей: 1) біологічні та фізичні; 2) соціально-демографічні; 3) моральні; 4) психологічні.

Бібліографічні посилання:

1. Ермолович В.Ф. Криминалистическая характеристика преступлений. Минск, 2001. С. 238-240.
2. Єфімов М.М. Розслідування злочинів проти громадського порядку та моральності : навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / М. М. Єфімов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.
3. Кирюха Д. Є. Характеристика типового суб'єкта злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти і звідництва. Проблеми кримінально-правових наук: історія, сучасність, міжнародний досвід (пам'яті професора П.П. Михайленка): тези доп. наук.-теорет. конф. Київ: КНУВС, 2009. С. 159-162.
4. Личность преступника (уголовно-правовое и криминологическое исследование) / за ред. проф. Б.С. Волкова. Казань, 1972. 176 с.
5. Справа № 428/6919/15-к, Архів Сєверодонецького міського суду Луганської обл., 2015 р.
6. Назаренко К. Ю. Розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти і звідництвом: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпропетровськ, 2016. 218 с.

Івашенко Ігор Юрійович,
аспірант І року навчання
кафедри державно-правових дисциплін
та адміністративного права
Центральноукраїнського державного
Педагогічного університету
Імені Володимира Винниченка

ОСОБЛИВОСТІ ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Інститут звернення громадян є важливим елементом громадянського суспільства, оскільки є однією із форм захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, а також надає їм можливість реалізувати їх право на участь в управлінні державними справами шляхом здійснення контролю за владою. Крім цього, органи державної влади та органи місцевого самоврядування отримують зворотний зв'язок із громадянами.